

Радченко Г. А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0003-4233-2831

e-mail: annrad.01@gmail.com

Тесля О. В., магістр кафедри маркетингу, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-4889-8150

e-mail: ksushateslja@i.ua

Тенденції розвитку ринку труб України

Анотація. У статті розглянуто тенденції розвитку ринку труб України. Визначено основних гравців даного ринку та продукцію, що ними виробляється. Визначено експортну орієнтованість ринку труб України та місце нашої країни у світі за виробництвом продукції даного ринку. Проаналізовано особливості виробництва поліпропіленових та поліетиленових труб, їх головні переваги, негативні фактори впливу на динаміку розвитку виробництва даних труб, обсяг експорту, його географічну структуру. Визначено обсяги експорту сталевих труб у грошовому та кількісному вираженні у 2012-2018 роках. Більшість експорту складають сталеві труби, що пояснюється зростанням світових цін на нафту, збільшенням обсягів буріння та кількості нових свердловин, що спричинило зростання попиту на магістральні та нафтогазопромислові труби.

Ключові слова: трубна промисловість; поліпропіленові труби; поліетиленові труби; сталеві труби; експорт; споживання; динаміка.

Radchenko H., Ph.D. in Economics, Associate Professor of Marketing Department, National Aviation University, Kyiv, Ukraine

Teslia O., Master's Degree Student, graduate student of Marketing Department, National Aviation University, Kyiv, Ukraine

Development Trends in The Pipe Market of Ukraine

Abstract. Introduction. The pipe industry is the largest in Ukraine for the consumption of metal. The pipe industry is characterized by cyclicity, which is determined by significant fluctuations in prices for raw materials and products. And the demand for products is determined by the seasonal factor. The sectoral structure of final consumption is dominated by ferrous metallurgy, metalworking, mechanical engineering, and construction. The total capacity of the pipe plants of Ukraine exceeds 1 million tons of finished products per year, which is much higher than the volume of domestic state consumption. This determines the orientation of the industry for export: Ukraine belongs to the TOP-10 pipe producers among the countries of the world. When analyzing the pipe market, polymer and metal pipes should be considered separately. In 2017-2018, the market for polypropylene and polyethylene pipes increased by 41.7 %, due to the improvement of the situation in the domestic economy. The export of polymer pipes in 2018 amounted to only 2 % of domestic production. Speaking of metal pipes, let us note that traditionally, steel pipes occupy a leading place in the export of pipes in Ukraine.

Purpose. The purpose of this article is to determine the specifics of the export orientation of the pipe industry.

Results. The results of the analysis showed that the domestic market consumes only about 50 % of manufactured domestic products. The analysis is based on data from the State Committee for Statistics of Ukraine for 2012-2018, namely on the volume of pipe production in Ukraine, geographical and commodity structure of exports, as well as on quotas on the import of pipes to other countries from Ukraine.

Conclusions. Most exports are steel pipes because, since 2017, drilling volumes and the number of new wells has increased due to rising oil prices, leading to increased demand for trunk and oil and gas pipes. Therefore, the negative dynamics of export earnings in 2012-2016, with a further increase since 2017, can be traced.

Keywords: pipe industry; polypropylene pipes; polyethylene pipes; steel pipes; exports; consumption; dynamics.

JEL Classification: L60; L61.

Постановка проблеми. Трубна промисловість є найбільшою в Україні за споживанням металу. У галузевій структурі кінцевого споживання переважають чорна металургія, металообробка, машинобудування та будівництво. Обсяги виробництва більшості заводів України та обсяги продажів визначаються експортом, тому що

внутрішній ринок споживає лише близько 50 % виготовленої вітчизняної продукції. Проте обсяг експорту полімерних труб у 2018 р. склав лише 2 % від вітчизняного виробництва. Актуальність даної статті зумовлюється визначенням особливостей експортної орієнтованості трубної галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблеми трансформації глобального ринку труб та розвитку ринку труб України розглядали відомі фахівці та вчені, серед яких: В. Студенцов, І. Дикий, М. Войчак, О. Кармазіна, І. Вернер.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є розкриття тенденцій розвитку ринку труб України, визначення особливостей експортної орієнтованості галузі та динаміки експорту продукції у 2012-2018 роках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трубна промисловість є найбільшою в Україні за споживанням металу. Для трубної галузі характерною рисою є циклічність, яка визначається суттєвими коливаннями цін на сировину й продукцію, попит на продукцію визначається фактором сезонності. У галузевій структурі кінцевого споживання переважають чорна металургія, металообробка, машинобудування та будівництво [5, с. 6].

Сумарна потужність трубних заводів України перевищує 1 млн т готової продукції на рік, що значно перевищує обсяги внутрішнє державного споживання. Це визначає орієнтованість галузі на експорт – Україна належить до ТОП-10 виробників труб серед країн світу. Обсяги виробництва більшості заводів України та обсяги продажів визначаються експортом, тому що внутрішній ринок споживає лише близько 50% виготовленої вітчизняної продукції [10, с. 67].

Основними гравцями даної промисловості є:

– Нижньодніпровський трубопрокатний завод – виробництво нафтопровідних та буринних труб, труб загального використання;

– Новомосковський трубний завод – виробництво нафтогазопровідних та нержавіючих труб загального призначення;

– Нікопольський південнотрубний завод – виробництво труб для атомної енергетики та машинобудування, помпо-компресорних труб;

– Дніпровський трубний завод – виробництво труб загального призначення для комунального господарства.

До 2014 р. важливими гравцями були:

– Харцизький трубний завод – виробництво труб для магістральних нафтогазопроводів;

– Луганський трубний завод – виготовлення водопровідних та газопровідних труб для комунального господарства;

– Макіївський трубопрокатний завод – виготовлення чавунних труб [7].

У 2017-2018 рр. збереглися позитивні тенденції на ринку та відновилися обсяги споживання труб.

У 2017 р. місткість ринку наблизилася до 1,34-1,36 млн т (+22-26% до 2016 р.), в 2018 р. склала 1,4-1,42 млн т. Близько 75-85% попиту було забезпечено продукцією українського виробництва.

Продовжується реалізація та закладка нових проєктів у сегментах житлового та інфраструктурного

будівництва. У 2017-2018 році споживання трималося на рівні 425-445 тис. т [9, с. 196].

Згідно з даними видобувних компаній, у 2017-2018 рр. для проєктів в нафтогазовій галузі було закуплено близько 60-70 тис. т (в 1,6 раза більше, ніж роком раніше) [6, с. 135].

Попит на труби великого діаметра в 2017 році не виправдав очікувань, споживання було на рівні минулого року і склало 30 тис. т [11].

Місткість ринку труб, які використовуються в машинобудуванні, у 2017-2018 рр. склала близько 130-150 тис. т [1, с. 10].

При аналізі ринку труб потрібно окремо розглядати полімерні та металеві труби. Ринок полімерних труб України включає продукцію, що виробляється з вінілхлориду, етилену та пропілену.

За 2017-2018 роки ринок поліпропіленових і поліетиленових труб збільшився на 41,7%, що викликано покращенням ситуації у вітчизняній економіці.

Використання поліпропіленових і поліетиленових труб поширюється на інженерні конструкції та комунікації, застосування в каналізації, газо- та водопостачанні.

Поліетилен витіснив в інженерних трубопровідних системах ряд металів. Дані труби можуть використовуватися під час будівництва трубопровідних систем, що мають діаметр 500-1600 мм, каналізаційних та зливових колекторів, дренажів та напірних водоводів. Частка ринку поліетиленових труб має позитивну динаміку зростання.

Головними перевагами поліпропіленових та поліетиленових труб є:

– висока пропускна здатність;

– гладка поверхня та відсутність обростання стінок;

– довговічність;

– низька теплопровідність;

– стійкість до корозії.

Більшість полімерних труб українського виробництва орієнтована на споживання внутрішнім ринком. Існує перелік факторів, що негативно впливають на динаміку досліджуваного ринку.

До них належать:

– недостатнє державне фінансування будівництва нових інженерних конструкцій й заміни старих;

– відсутність будівництва великих об'єктів;

– зростання цін на сировину [4].

Обсяг експорту полімерних труб у 2018 р. склав лише 2% від вітчизняного виробництва. За 2017-2018 рр. географічна структура експорту поліпропіленових та поліетиленових труб не зазнала змін (рис. 1). Основними країнами-імпортерами вітчизняних труб залишаються країни СНД. Частка Російської Федерації скоротилася через важку політичну ситуацію та погіршення торгових відносин між країнами.

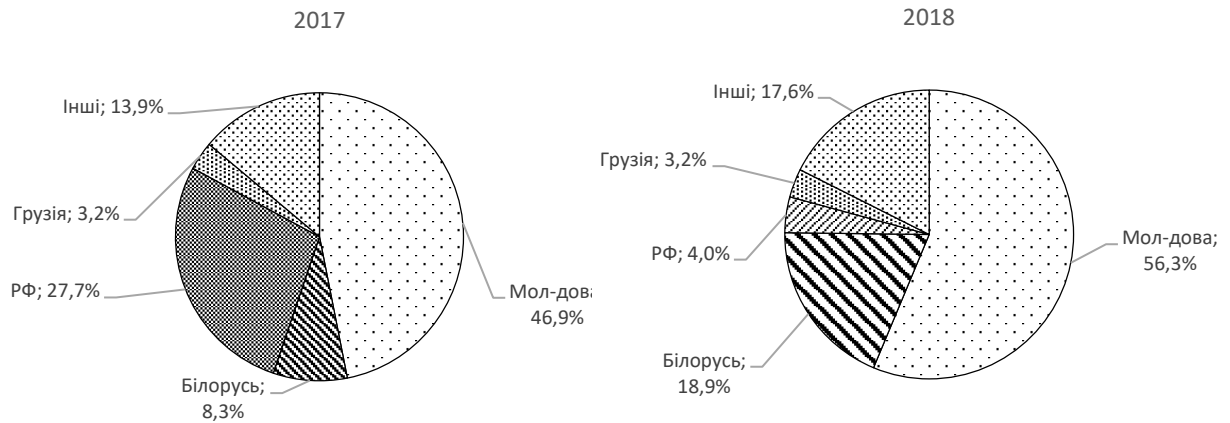

Рисунок 1 – Географічна структура експорту поліпропіленових і поліетиленових труб з України в 2017-2018 рр., %

Джерело: розроблено за даними Державного комітету статистики України

Зазначимо, що традиційно в експорті труб України провідне місце займають сталеві труби, експорт яких протягом 2012-2016 років мав негативну динаміку (2012 р. узятий за базовий в якості гарантовано безкризового).

У 2012 році обсяг експорту сталевих труб склав 1,543 млн т, у 2013 р. – 1,172 млн т, у 2014 р. – 0,959 млн т, у 2015 р. – 0,594 млн т, у 2016 р. – 0,506 млн т (що 3,05 рази менше рівня 2016 року) [3].

Починаючи з 2017 р., через зростання світових цін на нафту збільшилися обсяги буріння та кількість нових свердловин, що спричинило зростання попиту на магістральні та нафтогазопромислові труби [2].

Експорт сталевих труб з нашої країни у 2012-2018 рр. представлено в табл. 1. На рис. 2 представлено динаміку експорту безшовних, ТВД та зварних труб (тис. т).

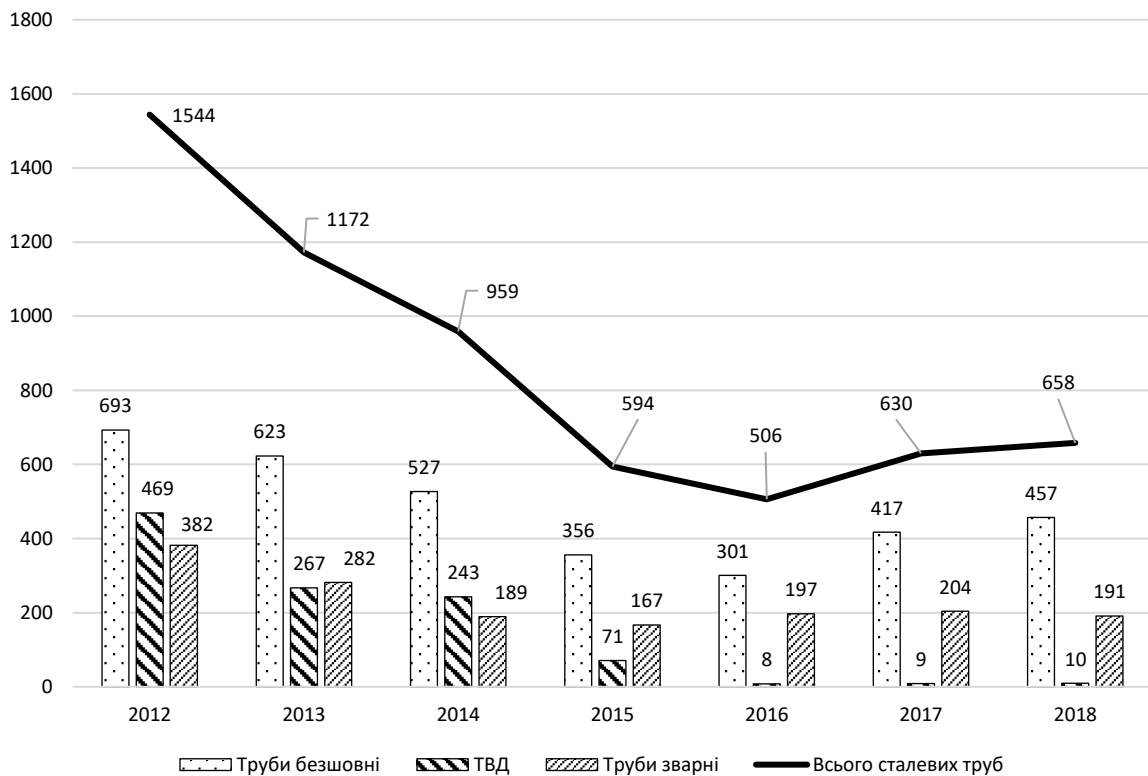

Рисунок 2 – Динаміка експорту безшовних, ТВД та зварних труб (тис. т)

Джерело: розроблено за даними Державного комітету статистики України

На рис. 3 представлено динаміку експорту безшовних, ТВД та зварних труб (млн дол. США).

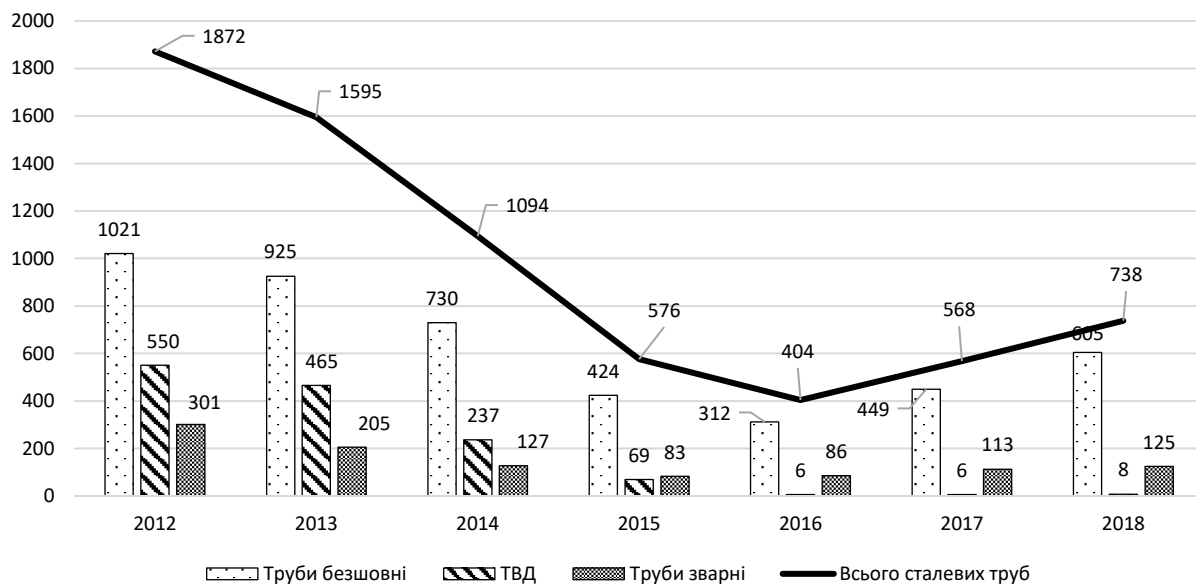

Рисунок 3 – Динаміка експорту безшовних, ТВД та зварних труб (млн дол. США)

Джерело: розроблено за даними Державного комітету статистики України

Таблиця 1 Експорт сталевих труб з України в 2012-2018 рр., тис. т

Продукція	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ТРУБИ З ВУГЛЕЦЕВОЇ СТАЛІ:	1502,8	1134	926,31	565,87	479,13	597,30	624,92
<i>безшовні:</i>	652,16	584,82	494,27	327,87	274,35	384,41	424,89
– магістральні	66,98	83,58	73,83	81,98	63,45	78,42	87,83
– бурильні	1,61	1,23	0,97	1,11	0,19	0,27	0,18
– інші нафтогазопромислові	269,37	237,82	217,64	70,75	52,05	125,34	152,36
– прецизійні	6,71	8,27	7,92	5,72	7,43	10,08	9,71
– інші безшовні:	307,48	253,91	193,87	168,30	151,23	170,29	174,81
– горячедеформовані	284,24	235,15	178,06	160,46	141,80	160,34	164,90
– холоднодеформовані	23,24	18,76	15,81	7,83	9,43	9,95	9,92
– круглі	17,65	16,97	15,06	7,45	8,99	9,46	8,74
– профільні	5,59	1,79	0,74	0,39	0,44	0,49	1,17
<i>труби великого діаметру (ТВД):</i>	468,57	267,33	242,73	71,40	7,62	8,71	9,68
– магістральні:	433,56	242,92	232,71	68,81	5,22	2,46	4,34
– прямошовні	433,56	242,92	232,71	68,81	5,22	2,46	4,34
– інші ТВД:	35,01	24,40	10,02	2,59	2,40	6,25	5,35
– прямошовні	33,36	23,16	9,51	2,25	1,87	5,56	4,88
– спіралешовні	1,65	1,25	0,51	0,24	0,53	0,69	0,47
<i>зварні:</i>	382,02	281,88	189,31	166,60	197,16	204,18	190,34
– магістральні	46,38	37,37	27,36	14,10	13,09	4,88	6,10
– нафтогазопромислові		0,01	0,36			0,00	0,01
– інші круглого перерізу:	109,24	70,29	41,14	54,59	29,23	40,98	49,50
– газові	13,27	9,25	4,51	6,79	3,61	8,61	10,07
– газові (оцинковані)	0,14	0,16	0,12	0,10	0,06	0,13	0,04
– прецизійні	0,13	0,04	0,01	0,03	0,00	0,06	0,06
– інші круглого перерізу	95,29	60,35	35,76	47,46	25,41	31,77	38,94
– інші круглого перерізу (оцинк.)	0,40	0,48	0,74	0,21	0,14	0,41	0,38
– профільні	226,40	174,21	120,45	97,91	154,83	158,32	134,73
ТРУБИ З НЕРЖ. СТАЛІ:	16,83	18,98	22,39	19,88	17,23	19,61	21,70
<i>безшовні:</i>	16,81	18,81	22,34	19,80	17,12	19,48	21,55
– горячедеформовані	8,09	9,11	12,07	10,17	8,32	9,55	10,82
– холоднодеформовані	8,67	9,32	10,27	9,50	8,79	9,91	10,70
– труби-заготовки/труби переробні	0,05	0,37		0,12		0,02	0,02
<i>зварні</i>	0,02	0,17	0,05	0,08	0,11	0,13	0,16

Продовження табл. 1

ТРУБИ З ІНШОЇ ЛЕГОВАНОЇ СТАЛІ:	23,80	19,50	10,40	8,43	9,48	12,99	10,42
<i>безшовні:</i>	23,79	19,50	10,38	8,42	9,47	12,97	10,40
– горячедеформовані:	20,33	17,39	9,17	7,83	8,63	11,99	9,43
– холоднодеформовані	3,45	2,11	1,21	0,60	0,84	0,98	0,97
<i>зварні</i>	0,01	0,00	0,02	0,00	0,01	0,02	0,02
ВСЬОГО СТАЛЕВИХ ТРУБ:	1543,4	1172,5	959,11	594,18	505,83	629,90	657,04

Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України

Експорт сталевих труб у млн дол представлено в табл.2.

Таблиця 2 Експорт сталевих труб з України в 2012-2018 роках, млн дол. США

Продукція	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ТРУБИ З ВУГЛЕЦЕВОЇ СТАЛІ:	1653,8	1357,6	860,44	425,80	275,26	419,69	543,43
<i>безшовні:</i>	803,65	688,28	497,02	274,07	183,66	301,13	411,49
– магістральні	80,17	96,03	73,78	71,71	41,75	55,42	83,41
– бурильні	4,94	4,37	1,67	2,35	0,28	0,33	0,47
– інші нафтогазопромислові	349,87	304,57	233,25	64,43	34,68	106,67	151,49
– прецизійні	14,10	16,57	12,81	6,76	7,99	11,41	12,31
– інші безшовні:	354,50	266,64	175,42	128,77	98,95	127,29	163,81
– горячедеформовані:	318,83	241,06	157,49	120,89	91,17	117,14	151,20
– холоднодеформовані:	35,68	25,59	17,93	7,88	7,78	10,16	12,61
– круглі	27,70	22,66	16,73	7,27	7,33	9,54	11,00
– профільні	7,98	2,93	1,20	0,60	0,45	0,61	1,61
<i>труби великого діаметру (ТВД):</i>	549,69	465,27	236,95	69,48	5,56	6,00	7,85
– магістральні:	513,31	442,62	229,46	67,71	3,43	1,91	3,46
– прямошовні	513,31	442,62	229,46	67,71	3,43	1,91	3,46
– інші ТВД:	36,38	22,65	7,49	1,76	2,13	4,08	4,39
– прямошовні	35,40	21,89	7,19	1,65	1,90	3,76	4,15
– спіралешовні	0,98	0,76	0,30	0,09	0,23	0,32	0,24
<i>зварні:</i>	300,49	204,01	126,47	82,25	86,03	112,57	124,09
– магістральні	43,10	31,06	20,35	7,02	6,33	2,98	5,31
– нафтогазопромислові		0,03	0,39			0,00	0,01
– інші круглого перерізу:	92,72	55,72	31,06	31,41	14,17	24,53	32,51
– газові	9,90	6,34	2,80	3,24	1,60	4,77	6,28
– газові (оцинковані)	0,17	0,20	0,14	0,12	0,05	0,12	0,04
– прецизійні	0,10	0,06	0,01	0,02	0,00	0,09	0,04
– інші круглого перерізу	81,82	48,30	27,16	27,81	12,39	19,20	25,78
– інші круглого перерізу (оцинк.)	0,73	0,82	0,96	0,23	0,13	0,35	0,37
– профільні	164,67	117,20	74,67	43,82	65,53	85,05	86,26
ТРУБИ З НЕРЖ. СТАЛІ:	166,12	191,30	212,43	141,32	113,92	132,60	173,14
<i>безшовні:</i>	165,97	190,78	212,22	140,88	113,56	132,09	172,55
– горячедеформовані	63,83	70,98	92,46	59,40	40,65	52,31	65,98
– холоднодеформовані	101,54	114,32	119,76	80,68	72,90	79,73	106,03
– труби-заготовки/труби переробні	0,58	5,47		0,76		0,05	0,45
<i>зварні</i>	0,15	0,52	0,20	0,44	0,36	0,51	0,59
ТРУБИ З ІНШОЇ ЛЕГОВАНОЇ СТАЛІ:	51,43	46,14	20,67	9,31	14,46	15,47	21,27
<i>безшовні:</i>	51,39	46,14	20,52	9,30	14,45	15,43	21,24
– горячедеформовані:	44,82	42,12	18,51	8,49	13,54	14,05	19,73
– холоднодеформовані	6,57	4,02	2,01	0,81	0,91	1,37	1,51
<i>зварні</i>	0,05	0,00	0,15	0,00	0,01	0,04	0,02
ВСЬОГО СТАЛЕВИХ ТРУБ:	1871,8	1595,0	1093,5	576,42	403,63	567,76	737,83

Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України

За досліджений часовий інтервал динаміка надходжень від експорту сталевих труб повторює динаміку обсягів експорту: негативна динаміка експортної виручки у 2012-2016 роках зі зростанням з 2017 року [8].

Висновки. Для трубної галузі характерною рисою є циклічність, яка визначається суттєвими коливаннями цін на сировину й продукцію, попит на продукцію визначається фактором сезонності. У галузевій структурі кінцевого споживання переважають чорна

металургія, металообробка, машинобудування та будівництво.

Україна належить до лідерів виробників труб серед країн світу. Експортна орієнтованість галузі визначається потужністю підприємств, які значно перевищують потреби ринку нашої країни.

Сумарна потужність трубних заводів України перевищує 1 млн т готової продукції на рік. Внутрішній ринок споживає лише близько 50% виготовленої вітчизняної продукції. Більшість експорту складають сталеві труби, тому що починаючи з 2017 р., через

зростання світових цін на нафту збільшилися обсяги буріння та кількість нових свердловин, що спричинило зростання попиту на магістральні та нафтогазопромислові труби. Тому прослідковується негативна динаміка експортної виручки у 2012-2016 рр. з подальшим зростанням з 2017 року.

Основними гравцями даної промисловості є Нижньодніпровський трубопрокатний завод, Новомосковський трубний завод, Нікопольський південнотрубний завод, Дніпровський трубний завод.

Література:

1. Войчак М. Глобальний імператив розвитку високотехнологічного промислового експорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини»; ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана». Київ, 2017. 22 с.
2. Всесвітня асоціація сталі. URL: <https://www.worldsteel.org> (дата звернення 03.11.2019).
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 05.11.2019).
4. Дикий І. Аналіз ринку труб України. URL: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/12853> (дата звернення 03.11.2019).
5. Зборовська О. М., Ніколаєнко Д. В. Деякі питання формування стратегії розвитку металургійних підприємств. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічна»*. 2014. № 4(24). С. 5–12.
6. Полькіна А.С. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку металургії. *Управління розвитком*. 2014. С. 134–137.
7. Промисловість України// Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Промисловість_України (дата звернення 06.11.2019).
8. Студенцов В. Огляд української трубної галузі. URL: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/ukrayina-eksportuvala-maksymalni-ob-yemy-stalevyh-trub-za-ostanni-4-roky> (дата звернення 05.11.2019).
9. Радченко Г. А., Сібрук В. Л., Кутліна І. Ю. Формування підходів до управління маркетингом територій на засадах теорії обмежень систем. *Проблеми системного підходу: зб. наук. Праць*. 2019. С. 193-199. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-59>.
10. Чернобровкіна С. В. Сучасний стан та проблеми металургійної та машинобудівної промисловості України. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. С. 62–68.
11. Reseach and Markets/ Global Steel Tubes Market 2016-2020. URL: http://www.researchandmarkets.com/research/jx2nqn/global_steel (дата звернення: 04.11.2019).

References:

1. Voichak, M. (2017). Hlobalnyi imperativ rozvytku vysokotekhnolo-hichnoho promyslovoho eksportu: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: spets. 08.00.02 «Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny». Kyiv: DVNZ «KNEU imeni Vadyma Het`mana» [in Ukrainian].
2. Vsesvitnia asotsiatsiia stali. Retrieved from: <https://www.worldsteel.org> [in Ukrainian].
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Dykyu, I. Analiz rynku trub Ukrayiny. Retrieved from: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/12853> [in Ukrainian].
5. Zborovs'ka, O. M., Nikolayenko, D. V. (2014). Deiaki pytannia formuvannia stratehii rozvytku metalurhijnykh pidpryemstv. *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Serii «Ekonomiczna»*, 4(24), 5–12 [in Ukrainian].
6. Pol'kina, A. S. (2014). Analiz suchasnoho stanu ta tendentsij rozvytku metalurhii. *Upravlinnia rozvytkom*, 134–137 [in Ukrainian].
7. Promyslovist' Ukrainy. Vikipediia: vil'na entsyklopediia. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Promyslovist'_Ukrayiny [in Ukrainian].
8. Studentsov, V. Ohliad ukrains'koi trubnoi haluzi. Retrieved from: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/ukrayina-eksportuvala-maksymalni-ob-yemy-stalevyh-trub-za-ostanni-4-roky> [in Ukrainian].
9. Radchenko, H. A., Sibruk, V. L. & Kutlina, I. Iu. (2019). Formuvannia pidkhdov do upravlinnia marketynhom terytorii na zasadakh teorii obmezhen system. *Problemy systemnoho pidkhdodu: zb. nauk. Prats*, 4 (72), 193-199 [in Ukrainian].
10. Chernobrovkina, S. V. (2015). Suchasnyj stan ta problemy metalurhijnoi ta mashynobudivnoi promyslovosti Ukrainy. *Visnyk NTU «KhPI»*, 62–68 [in Ukrainian].
11. Reseach and Markets/ Global Steel Tubes Market 2016-2020. Retrieved from: http://www.researchandmarkets.com/research/jx2nqn/global_steel.

